

Mukaddime

Malay Yarımadası'nda İngiliz Kolonyal Kapitalizmi: Söylemsel, Demografik ve Ekonomik Dönüşümler

Yunus Şimşek

ORCID: [0009-0001-8636-3552](https://orcid.org/0009-0001-8636-3552) | E-Mail: bilgidas41@gmail.com

Doktora Öğrencisi, Malaya Üniversitesi, Sosyoloji ve Antropoloji Bölümü

ROR ID: <https://ror.org/00rzspn62>

Öz

Kolonyal kapitalizm, dizginlenemeyen sermaye birikimi arzusunun bir sonucu olarak, sömürü mekânını ve yerli toplumu kendi çıkarları doğrultusunda dönüştüren ve yeniden kurgulayan bir sistem inşa etmiştir. 19. ve 20. yüzyıllarda bu kapitalist temelli sömürgeleştirme sürecinin en etkin aktörlerinden biri Britanya olmuştur. Bu makale, İngiliz kolonyal kapitalizminin Malay Yarımadası'nda yarattığı dönüşümü tarihsel gelişmeler ve kolonyal yöneticilerin söylemleri çerçevesinde eleştirel bir bakış açısıyla incelemektedir. Bu bağlamda, Malay Yarımadası'nda 'Boğaz Yerleşkeleri' olarak adlandırılan antrepo ticaret merkezleri, kolonyal kapitalizmin dönüştürdüğü ilk mekânlar olmuşlardır. Ardından, özellikle İngiliz sermayesinin ihtiyaç duyduğu kaly ve kauçuk hammaddeleri etrafında şekillenen ekonomik faaliyetler, Malay Yarımadası'nın demografik, ekonomik, sosyal ve siyasal yapısını geri döndürülemez biçimde dönüştürmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kolonyal Kapitalizm, Malaya, Boğaz Yerleşkeleri, Kauçuk, Kaly, İngiliz Sömürgeciliği.

Atıf Bilgisi (APA 6):

Şimşek, Y. (2025). Malay Yarımadası'nda İngiliz Kolonyal Kapitalizmi: Söylemsel, Demografik ve Ekonomik Dönüşümler. *Mukaddime*, 16(2), 412-432.

<https://doi.org/10.19059/mukaddime.1652148>

Makale Geliş Tarihi: 05.03.2025

Makale Kabul Tarihi: 13.11.2025

British Colonial Capitalism in the Malay Peninsula: Discursive, Demographic and Economic Transformations

Yunus Şimşek

ORCID: [0009-0001-8636-3552](https://orcid.org/0009-0001-8636-3552) | E-Mail: bilgidas41@gmail.com

PhD Student, University of Malaya, Department of Sociology and Anthropology

ROR ID: <https://ror.org/00rzspn62>

Abstract

As a result of its unbridled desire for capital accumulation, colonial capitalism built a system that transformed and reconstructed the space of exploitation and indigenous society in line with its own interests. In the 19th and 20th centuries, Britain was one of the most active actors in this capitalist-based colonisation process. This article critically analyses the transformation of British colonial capitalism in the Malay Peninsula within the framework of historical developments and the discourses of colonial rulers. In this context, the warehouse trade centres in the Malay Peninsula, called 'Straits Settlements', were the first spaces transformed by colonial capitalism. Subsequently, the economic activities shaped around the raw materials of tin and rubber, especially those needed by British capital, irreversibly transformed the demographic, economic, social and political structure of the Malay Peninsula.

Keywords: Colonial Capitalism, Malaya, Straits Settlements, Rubber, Tin, British Colonialism.

Citation (APA 6):

Şimşek, Y. (2025). Malay Yarımadası'nda İngiliz Kolonyal Kapitalizmi: Söylemsel, Demografik ve Ekonomik Dönüşümler. *Mukaddime*, 16(2), 412-432.
<https://doi.org/10.19059/mukaddime.1652148>

Article Date of Submission: 05.03.2025

Article Date of Acceptance: 13.11.2025

Giriş

Kolonyalizm, kapitalist sermayenin biriktirme arzusu eğiliminin gölgesinde anlam kazanan bir kavramdır. Kolonyalizm, kapitalizmin en güçlü çıktısı olarak, sadece sömürü değil kolonideki mekânı ve içinde yaşayan yerliyi de yeniden kuran ve izlerini bugüne taşıyan bir etki yaratmıştır. Bu bağlamda, kolonyal kapitalizm, bugünkü Malezya'nın sınırlarının, demografik yapısının, küresel kapitalizme entegrasyonunun ve bilgi üretim pratiklerinin şekillenmesinde merkezi bir rol oynamıştır. Bu sömürgeleştirme sürecinde, İngilizler, Çin-Hindistan ticaret yolunun güvenliğini sağlamak, Bengal Körfezi'ndeki ticaret ağını genişletmek ve kolonyal rakiplerinden biri olan Hollanda karşısında bölgede kendine yeni yerler bulmak amacıyla, Malay Yarımadası'nda “Boğaz Yerleşkeleri” adı verilen antrepo ticaret merkezlerini inşa etmişlerdir (Chiang, 1963; Tarling, 2010). Daha sonra, sömürgecinin kalay hammaddesine artan ihtiyacı nedeniyle sömürgecilik faaliyetleri Malay Yarımadası'nın iç kısımlarına doğru yayılmaya başlamıştır. Kalayla beraber, Amerika'da yükselen otomobil sanayisinin etkisiyle kauçuk, diğer önemli bir sömürü metası haline gelmiş; bu iki meta Malay Yarımadası'nı hızla dönüştürmüştür (de Micheaux, 2022). Demografik olarak, pek çok ‘vasıfsız işçi’, ucuz işgücü ihtiyacını karşılamak üzere özellikle Çin ve Güney Hindistan'dan bölgeye getirilerek madenlerde ve plantasyonlarda çalıştırılmıştır. Ekolojik açıdan, sömürü toprağı daha fazla kalay ve kauçuk üretmek amacıyla geri döndürilemez bir biçimde dönüştürülmüştür (Yahya, 1994).

Malay Yarımadası'ndaki bu kolonyalizm faaliyeti sadece ‘Avrupalı-öteki’ söylemi üzerinden kendini kurgulamamış, aynı zamanda ‘böl-yönet’ stratejisi uygulayarak iş bölümünü etnik temelde yapılandırmış, yerliyi ise aristokrat-köylü ayrımıyla bölmüştür. Dahası, bu ayrımları meşrulaştıracak kurumlar kurmuş, söylemler üretmiş, ekonomik temelli yeni sınıflar yaratmış ve sistemini içselleştirecek olan yerli politik-ekonomik elitler yaratmıştır (Alatas, 2018; Noor, 2016b). Aynı zamanda İngiliz kolonyal kapitalizmi, Malay Yarımadası'nı kendi kapitalist çıkarları doğrultusunda üç farklı yönetim bölgesine ayırmıştır: aktif ticari merkezler olarak *Boğaz Yerleşimleri*, hammaddenin büyük çoğunluğunu sağlayan *Federe Malay Devletleri* ve kolonyal kapitalizmin çıkarlarına daha az hizmet eden *Federe Olmayan Malay Devletleri* (Hagiwara, 1972). Bu makale ikincil kaynaklar ve kolonyal yöneticilerin söylemleri üzerinden, kolonyal kapitalizmin Malay Yarımadası'nda (bugünkü Singapur ve Batı Malezya) yaratmış olduğu etkiyi eleştirel bir dille açıklamayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, Avrupa'da ortaya çıkan kapitalizm biçimi ile sömürü mekânında sömürgeci güç tarafından inşa edilen kapitalizmi ayırt edebilmek adına, Güneydoğu Asya'nın önde gelen sosyologlarından Syed Hussein Alatas'ın (2018) “kolonyal kapitalizm” kavramsallaştırması bu çalışmanın açıklanmasında önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca, nitel bir araştırma yöntemi benimsenen bu çalışmada, kolonyal kapitalizm gibi karmaşık ve çok boyutlu bir kavram, Malay Yarımadası'ndaki İngiliz kolonyal kapitalizminin tarihsel gelişimi ve üretilen söylemler bağlamında somutlaştırılarak daha anlaşılır hâle getirilmeye çalışılmaktadır.

Bu bağlamda, mevcut literatürde Batı'da ortaya çıkan kapitalizmin yine Batı coğrafyasında yarattığı dönüşümler ile Hindistan gibi öne çıkan sömürgelerde bu sosyoekonomik ideolojinin dönüştürücü etkilerine ilişkin çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Malezya örneğinde ise Cham'ın (1977) *Colonialism and Communalism in Malaysia (Malezya'da Sömürgecilik ve Komünalizm)* adlı eseri, kolonyalizm ile kapitalizm arasındaki ilişkiyi eleştirel bir biçimde ele alan ilk çalışmalardan biridir.

Cham’a göre, Malezya’nın sömürge geçmişinin modernleşme sürecine katkı sunduğunu ileri süren literatürün aksine, kolonyalizm Malay Yarımadası’nda kendi kendine yeten geleneksel ekonomik sistemin çöküşüne, insanların bir meta gibi bir yerden başka bir yere taşınmasına ve çeşitli ekonomik-siyasal çatışmaların doğmasına yol açmıştır. Daha da önemlisi, Cham’a göre bölgenin bütüncül bir kapitalist sisteme uyum sağlaması, sömürgeci İngiltere’nin çıkarlarıyla çeliştiği için bilinçli olarak engellenmiştir. Bunun bir sonucu olarak, aynı mekân içerisinde yarı feodal ve geleneksel yapılarla, yarı kapitalist ve modern unsurlar iç içe varlık göstermeye başlamıştır. Kahn’ın (2012) çalışması daha farklı bir vurguyla, kolonyalizmin yeni bir kalkınma anlayışını Malay Yarımadası’na getirdiğini ve önemli bir toplumsal dönüşüm yarattığının altını çizer. Ona göre, statü temelli bir toplumsal yapıdan sınıf temelli bir topluma geçiş yaşanırken, bu süreçte cinsiyet rollerinden doğayla kurulan ilişkilere kadar pek çok alan yeniden inşa edilmiştir. Benzer biçimde, Gliniak (2021) Malezya’daki kroni kapitalizmi açıklamak için sömürgeciliğin etkisini vurgular. Gliniak’a göre, sömürgecilik döneminde kârı maksimize etmek ve yeni bir politik-ekonomik sistem kurmak amacıyla ortaya çıkan resmi veya gayri resmî ilişki ağları gündelik hayat pratiklerini bütünüyle dönüştürmüştür. Bağımsızlık sonrasında bu ilişki ağı ve kurumsal yapı kroni kapitalizme evrilmiştir.

Sömürgecilikle birlikte gelen kapitalist kalkınma anlayışı ve onun yarattığı sorun alanları, Malezya’nın önde gelen yerli düşünürleri tarafından da ele alınmıştır. Ungku Aziz (1968), ortaya çıkan yoksulluk ve kırsal kalkınma sorunlarına karşı daha bütüncül, yerel kültürü merkeze alan bir kalkınma yaklaşımını savunmuştur. Benzer biçimde, Syed Husin Ali (1964) de sol bir perspektiften hareketle bu temaları inceleme konusu yapmıştır. Naquib al-Attas (1978), sömürgeyle gelen kapitalizmin ahlaki değerleri aşındıran hedonist, materyalist, bireyci ve seküler yönlerine dikkat çekerken; Syed Hussein Alatas (1974) ise bu sürecin kendi kavramsal çerçevesini ve bağımsız bilgi üretim pratiklerini yitiren bir “tutsak zihin” yarattığını vurgulamıştır. Bu çalışmalar literatüre önemli bir katkı sağlasa da sömürüye maruz kalan Batı dışı toplumlarda bilgi üretim pratiklerinin, söylemin ve mekânın kapitalist üretim biçimi doğrultusunda nasıl dönüştürüldüğüne dair önemli bir bilgi boşluğu açıkça hâlâ göze çarpmaktadır. Bu yönüyle, bu çalışma sömürgecilik aracılığıyla Batı tarafından inşa edilen kapitalizmin etkilerini Malezya örneği üzerinden inceleyerek var olan literatüre mütevazı bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Dört bölümden oluşan bu çalışma, ilk bölümde kolonyal kapitalizm terimini açıklamakta; ikinci bölümde kolonyal kapitalizmin Malay Yarımadası’nda ilk dönüştürdüğü mekanlar olarak *Boğaz Yerleşimlerine* odaklanmaktadır. Üçüncü bölümde kalay ve kauçuğun hikayesi ele alınırken, son bölümde ise kolonyal kapitalizmin Malay toplumu üzerinde yaratmış olduğu etki incelenmektedir.

Kolonyalizm ve Kapitalizm

Kolonyalizm, teknik ve ekonomik gelişmelerin yaratmış olduğu ‘güç’ kavramıyla yakın ilişkisi olan bir tahakküm ve sömürü biçimidir. Kelime, köken itibarıyla çiftlik anlamına gelen “colonie” teriminden türetilmiş olup, “çiftlikleştirme” manasına gelmektedir (Tatar, 2011, s. 196). Ancak bu tahakküm ve sömürü formu, basit bir biçimde bir grubun başka bir grubun topraklarını ve emeğini sömürmesinin ötesinde sofistike, kapsamlı ve derinden dönüştürücü bir inşa süreciyle sembolleşir. Başka bir ifadeyle kolonyalizm, sömürülen toprağın sömürenin çıkarları doğrultusunda detaylı bir şekilde haritalandırılmasını; yerliye dair belli bilgilerin toplanmasını ve sınıflandırılmasını; nihayetinde yerlinin kim olduğu ve yasal/makul/üstün/değerli olanın

ne olduğuna dair bilgi pratiklerinin oluşturulduğu kapsamlı bir dönüşüm sürecini ifade eder (Cohn, 2021). Bu yönüyle, kolonyalizmin en önemli ve uzun soluklu yanını, söylemsel bir zeminde inşa edilen Batı ve Batı-dışının epistemolojik ve ontolojik farklılığına dair vurgu şekillendirir.

Bu aynı zamanda sömürenin ve yok edenin eylemini de anlamlı bir yere oturtma çabasıdır. Bu sebeple kolonyalizm hiyerarşik ve katmanlaşan bir tahakküm formunu içinde barındırır. Bu süreçte, “ben-öteki,” “medeni-barbar,” “dinamik-durağan” gibi Batı’yı yücelten ve Batı dışındakini küçümseyen sayısız dikotomi üretilir. Seyyahların yazdıkları, kolonilerde bulunan kolonyal yöneticilerin raporları ve eserleri, Avrupalı tüccarların söylemleri, çok daha önemlisi şarkiyatçılığın genişlemeye başlamasıyla beraber belli uzmanların ve disiplinlerin sistematik ve kapsamlı bilgi üretme süreci, aydınlanma düşünürleri, erken dönem sosyologları, iktisatçıları ve farklı disiplinlerden isimler bu söylemsel alanı tekrarlanan, kalıcı olan ve sözde bilimsel bir unsura dönüştürür (Said, 2020; Sunar, 2011).

Bu söylemsel inşa, sadece Batı-dışı toplumların edilgen kılınarak belli bir tahakküm ilişkisi içerisinde tanımlanmasını değil, aynı zamanda Batı’nın kendi kimliğini ve ne olduğunu yeniden inşa etmesini sağlayan bir söylemsel alt yapıyı da kapsar. Sömüren, kendi eylemini bir yücelik, misyon ve bilinir olmayı bilinen kılma içerisinde tanımlar. Bu anlatı, sömüreni, karanlığı ifşa eden bir kaşif ve beyaz adamın kaçınılmaz yükünü sırtında taşıyan bir eğitici rolüne dönüştürür (Alatas, 2018; Said, 2020; Yahya, 1994). Sömürenin failliği, sömürülenin kurban oluşu bu anlatı içerisinde muğlaklaşır. Örneğin, Malay Yarımadası’nda Boğaz Yerleşimleri’nin yöneticiliğini yapmış Hugh Clifford, Malay Eyaletleri Trengganu ve Kelantan’da Bir Yolculuk (A Journey Through the Malay States of Trengganu and Kelantan) adlı makalesinde şu ifadelerle yer verir:

“Afrika son on yılda o kadar çok keşfedildi ve yeniden keşfedildi ki, artık Karanlık Kıta adını hak etmiyor; Orta Asya da son yıllarda birçok sırrını enerjik kaşiflere vermek zorunda kaldı; ve dünyanın her yerinde karanlığın gizli şeyleri maceracı ruhlar tarafından her gün, gün ışığına çıkarılıyor, bunlardan birkaçının büyük İngiliz ırkının üyeleri olduğunu hatırlamaktan gurur duyabiliriz” (Clifford, 1879, s. 1).

“Karanlığın gizemli yanlarını maceracı ruhlarıyla aydınlatan” bu insanlar, erken dönem sömürgeciliğin sözde “keşfettiği” yeni topraklarda yaşayanları kendi hemcinsleri olarak görmeyip katlettiği tutumlarını, bir süre sonra kapitalizmin yeni ihtiyaçlarına göre değiştirecekti. Başlangıçta “insan-olmayan” olarak tasvir edilenler, zamanla “yerli” ye dönüştürülecekti. Bunun sonucunda, “yerli” yarı rızasıyla özgür emeğini satan bir insana evrilse de aynı zamanda miskin, hırsız, ahlak yoksunu ve eğitilmesi gereken biri olarak tanımlanacaktı (Sartre, 1961). 1907 yılında bir kolonyal girişimcinin Malaya’da Altın ve Kalay Madenciliği (*Mining in Malaya for Gold and Tin*) adlı eserinde bu söylemsel inşanın izleri şu şekilde görülür:

“İşgücü açısından bakıldığında (*Malay Yarımadası’nda*), pratikte üç ırk vardır: Malaylar, Çinliler ve Tamiller. Malaylar aylak, Çinliler hırsız, Hintliler ise sarhoştur. Yine de her biri uygun şekilde denetlendiğinde hem ucuz hem de verimlidir” (Noor, 2016b, s. 185).

Tam da bu noktada, kapitalizm ve kolonyalizm arasındaki ilişkiye bakıldığında, kapitalist üretim biçimi ve dindirilemez sermaye biriktirme arzusunun, hiç şüphesiz kolonyalizmin en önemli tetikleyicisi olduğu ortaya çıkar. Özellikle, Sanayi Devrimi

sonrası artan yeni ucuz işgücü, hammadde ve daha az düzenlenmiş toprak ihtiyacı kapitalizmin yeni alanlara yayılmasını hızlandırmış ve yeni koloniler yaratmıştır (Harrison, 2020). Marx ve Engels'in (1992) ifadeleriyle, burjuvazi yeni pazar ihtiyacını karşılamak ve sermaye birikimini arttırmak için yerküre üzerinde her yerde "yuvalanmalı, yerleşmeli ve bağlantılar" kurmalıydı. Bu sebeple, bu süreçte sömürgeci Batılı devletler tarafından desteklenen ve yeni yükselen burjuva üyelerinin bir araya gelmesiyle kurulan Doğu Hindistan Şirketi (The East Indian Company), Hollanda Doğu Hint Adaları Şirketi (Vereenigde Oostindische Compagnie) ve Fransız Doğu Hindistan Ticaret Şirketi (Compagnie française pour le commerce des Indes orientales) gibi şirketler, bu kolonileştirme faaliyetinin merkezinde yer almışlardır (Noor, 2016, s.56).

Bağlı oldukları Batılı devletler, bu şirketlere finansal destekten, yasal düzenlemelere kadar çok geniş imtiyazlar tanımış; hatta yeri geldiğinde onların kapitalizm temelli sömürlerini desteklemek için ordularını kullanmıştır (Cohn, 2021; Noor, 2016a). Örneğin, İngiltere, Hindistan ordusunu Çin'de Afyon Savaşlarında kullanmış, yine aynı ordu 1856'da İran'da, 1867'de Etiyopya ve Singapur'da, 1868'de Hong Kong'da, 1878'de Afganistan'da, 1882'de Mısır'da, 1885'de Myanmar'da ve 1896'da Sudan ve Uganda'da şirketin ve İngiltere'nin ticari çıkarları için doğrudan müdahalelerde bulunmuştur (Said, 2014, s. 114).

Bu makale, Malay Yarımadası'nın İngiltere tarafından sömürgeleştirilmesine ve yaratılan kolonyal kapitalizme eleştirel bir yaklaşım sergilerken bölgenin önde gelen sosyologlarından Seyit Hussein Alatas'ın *kolonyal kapitalizm* kavramsallaştırmasını bir çerçeve olarak kullanmaktadır. Alatas'a (2018) göre sömürge toprağında ortaya çıkan kapitalizmi Avrupa kapitalizminden ayırmak gerekmektedir. Çünkü Avrupa kapitalizminin yaratmış olduğu belirli unsurlar, Alatas'a göre, kolonyal kapitalizm içinde görülmez. Kolonyal kapitalizm sömürdüğü toprak üzerinde bir aidiyet hissi geliştirmek yerine, onu üzerinde maksimum fayda elde etmesi gereken bir ticari işletme olarak görür. Diğer bir ifadeyle, kolonyal kapitalizmin en temel özelliği, kolonileştirdiği ülkenin bütün ekonomik faaliyetlerini kendi çıkarını merkeze alarak yeniden düzenlemesidir. Alatas, bu kapitalizm formunun ana özelliklerini şöyle ifade eder:

“(a) yabancı bir ekonomik güç tarafından sermayenin baskın kontrolü ve sermayeye erişim, (b) yabancı gücün üyeleri tarafından yönetilen ve onun adına hareket eden bir hükümet tarafından koloninin kontrolü, (c) yabancı egemen topluluk tarafından tutulan en yüksek iş, ticaret ve sanayi seviyesi, (d) ülkenin ihracat ve ithalat ticaretinin yabancı egemen gücün çıkarlarına uyacak şekilde yönlendirilmesi, (d) sanayinin aksine tarımsal üretim tarzına doğru bir eğilim, (e) teknolojik ve bilimsel becerinin asgari düzeyde genişlemesi, (f) üretimin yarı özgür emek etrafında örgütlenmesi, (g) sömürüye karşı bir denge unsuru olarak loncaların ya da sendikaların yokluğu, (h) nüfusun geniş kesimlerinin doğrudan kapitalist girişimlere katılmaması” (Alatas, 2018, s. 2).

Bu tanım çerçevesinde, kolonyal kapitalizm, kendi çıkarını azami seviyeye çıkarmak için yerlinin ihtiyaçlarını, geleneksel bilgisini ve toprakla kurmuş olduğu ilişkisini göz ardı ederek, yerlinin toprağını ve emeğini sömürünün bir parçası kılar. Kolonyal kapitalizmin yarattığı hiyerarşik düzen içinde, yerliden daha yoksul bir Avrupalıya rastlanmazken, aşırı zenginleştirilmiş bir yerliden de söz edilemez. İhtiyaç duyulan hammaddeler, kurulan maden ocakları ve plantasyonlardan elde edilen ürünlerle sağlanır ve bu ürünler sömürenin ihtiyaç duyduğu alanlara aktarılır. Bu üretim sürecinde,

'vasıfsız yığınlar' buralarda emek-yoğun üretimin bir parçası kılınır. Alatas (2018)'a göre daha da önemlisi, yerliye dair yaratılmış tembel ve Avrupalı efendi tarafından eğitilmesi gereken mitler yığını kolonyal kapitalizm içerisinde sömürüyü daha vahşi ve daha katmanlı bir hale dönüştürür. Kolonyal kapitalizmin yaratmış olduğu diğer önemli bir etkiyse, yeni anlam dünyalarını ve kelimelerini sömürdüğü bölgeye taşımasıdır. Daha önce yerlinin bir metanın ötesinde ilişki ve anlam kurduğu doğal dünya ve onun unsurları bir "metaya" ve "özel mülke", geliştirilmesi ve kar elde edilmesi gereken bir dünyaya dönüşmüştür. Bu eskiyi dışarıda bırakan yeni nominal dönüşüm, bir süre sonra 'yerli' tarafından içselleştirilecek ve sürdürülecek olana dönüşecektir (Noor, 2021, s. 142).

Kolonyal kapitalizmi, Avrupa kapitalizminden ayırmak ne kadar önemliyse, kolonyal kapitalizmin kendi içinde homojen bir yapıya sahip olmadığını vurgulamak da önemlidir. Diğer bir ifadeyle, sömürü ülkeleri birbirlerinden farklı politikalar uygulamış veya aynı sömürü ülkesi farklı coğrafyalarda farklı sömürü politikalarına yönelmiştir. Örneğin, Tasmanya ve bazı Karayip adalarında, son yerliyi ve yerliye ait olanı yok edecek kadar vahşileşen bir sömürü formu kendini gösterirken, Filipinler'de Katolik Hristiyanlık, yerlinin kültürünü yok eden bir tahakküm ve dönüşümle kendini dışa vurmaktadır. Aynı şekilde başta Filistin olmak üzere Yeni Zelanda, Avusturalya, Latin ve Kuzey Amerika gibi bölgelerde, sömüren ülkeden gelen kalıcı yerleşimciler sömürge toprağını dönüştürürken, Afrika ve Asya'nın çoğu bölgesinde -Malezya da dahil olmak üzere - kalıcı yerleşimci faaliyeti güdülmeden doğrudan ekonomik sömürü faaliyeti sürdürülmüştür (Horvath, 1972, s. 47).

Malay Yarımadası'nı sömüren İngiltere'nin kolonyal kapitalizm serüvenine baktığımızda, bu süreci üç döneme ayırabiliriz. İlk dönem, merkantalist ekonomik politikalarının egemen olduğu 17. yüzyıldan 19. yüzyılın başına kadar devam eden süreçtir. Bu süreç 19. yüzyılın başlarında serbest ticaret sömürgecilğine evrilirken, 1880 sonrasında ise yoğun bir ekonomik ve politik sömürgeleştirme faaliyeti ön plana çıkmıştır (Tatar, 2011, s. 200). Örneğin, 1934 yılı itibarıyla, yaklaşık 95.000 mil kareden ve 46.6 milyon nüfustan oluşan İngiltere, yaklaşık 5.217.000 mil karelik bir alanı ve 415.595.000 nüfusu sömürgeleştirmiştir (Alatas, 2018, s.17). Ayrıca, bu devasa ve sistemli sömürü faaliyetini etkili bir biçimde sürdürmek için İngiliz sömürgecilliği, çeşitli örgütlü yapılar ve kurumlar inşa etmiş ve bunlara uygun insan kaynağı yetiştirmiştir. Bu insan kaynağının sosyal konumlarına baktığımızda, çoğunluğu Aydınlanma ve Sosyal Darwinizm düşüncelerini içselleştirmiş, kendi sistemlerinin ve düşünsel dünyalarının üstünlüğü karşısında yerliye ait olanın çağdışı olduğunu sorgulamayan insanlardan oluşmaktaydı. Özellikle 1843'te kurulan Etnografya Topluluğu (*The Ethnographical Society*) ve 1863'te kurulan Londra Antropoloji topluluğu (*The Anthropological Society of London*) gibi kurumlar, yukarıda bahsedilen üstünlük-aşağılık gibi ikili dikotomileri o yıllarda üretmede ve bu isimlerin düşünselliklerini şekillendirmede önemli bir rol oynamıştır (Gliniak, 2021; Yahya, 1994, s. 43).

Ancak, söylemi şekillendiren ve karar alma süreçlerini doğrudan etkileyen unsurun başında kolonyal kapitalizmin çıkarları olduğu unutulmamalıdır. Malaya özelinde söylem üreten ve sömürülen alanı yeniden inşa eden, Thomas Stamford Raffles, Frank Athelstane Swettenham ve Hugh Clifford gibi İngiliz kolonyal yöneticileri ya doğrudan Doğu Hindistan Şirketi (*East India Company*) ya da Britanya hükümeti adına çalışmış; ancak bu süreçte şirketin ticari çıkarlarını öncelemeyi sürdürmüşlerdir. Bu nedenle, hem karar alma süreçlerinde ve geliştirdikleri yönetim anlayışında hem de söylem üretimlerinde kolonyal kapitalizmin çıkarlarını önceleyen bir tavır takınmışlardır. Bu noktada Malay Yarımadası, Avrupa'da ortaya çıkan merkantalist

politikaların etkisini önce Portekizlilerin ardından Hollandalıların Malakka'yı işgalleriyle hissetmiş olsa da bu iki Batılı güç, Malay Yarımadası'nı derinden dönüştüren bir etki yaratmamıştır. Ancak İngiltere'nin bölgede başlattığı sömürü faaliyetinin ardından yarımada hızlı bir dönüşüm ve değişim yaşamış ve yukarıda üç döneme ayırdığımız İngiltere'nin kolonyal kapitalist eylemlerinin son iki aşamasını, etkileri günümüze kadar devam edecek bir biçimde derinden hissetmiştir.

Boğaz Yerleşimleri: Penang, Singapur ve Malakka

Malay Yarımadası özelinde kolonyal kapitalizmin ilk dönüştürmeye başladığı yerler, Malakka Boğazı üzerindeki Boğaz Yerleşimleri -Penang, Malakka ve Singapur- olmuştur. 1786 yılında Kedah sultanı ile bir tüccar olan Francis Light arasında yapılan antlaşma neticesinde Penang, İngilizlerin ilk kolonileştirdiği bölge oldu. Ardından Thomas Stamford Raffles ve Johor sultanı Hussein arasında yapılan antlaşmayla Singapur dönüştürüldü ve bunu Hollandalılarla yapılan antlaşmayla Malakka takip etti. İngilizlerin bu yeni antrepo ticaret merkezlerini oluşturmadaki ilk temel motivasyon, Çin ve Hindistan arasındaki ticaret yolunun ve Bengal körfezindeki ticaret ağının güvenliğini Doğu Hindistan Şirketi (DHS) için sağlamaktı (Tarling, 2010, s. 78). Özellikle, Sanayi devrimi sonrası çay hem üst sınıfların hem de yeni yükselen işçi sınıfının tükettiği bir içecek olarak İngiliz topluluğunun günlük rutinlerinden biri olmuştur. Bu artan talep karşısında, Çin'le yapılan çay ticareti DHS için önem kazandı.

Bu ithalat karşısında şirket dengeyi sağlamak için ilk başlarda yüksek kaliteli ve uygun maliyetli olduğunu düşündüğü fabrika temelli ürünlerle Çin piyasasını domine etmeyi amaçlarken, umduğunu bulamayarak düşük bir taleple karşılaştı (Xie, 2023, s. 536). Bu durum ticaret dengesinde önemli bir eşitsizlik yarattı. Bu sorunu aşmak için Sanayi Devrimi ve sanayi ürünleriyle övünen Britanya ironik olarak bir tarım ürünü olan afyonda çözümü buldu. DHS bu konuda hızlı bir biçimde bir tekel sağladı ve Hindistan alt kıtasının belli bölümlerinde, özellikle Bengal halkı afyon üretimi için yönlendirildi. Bunun neticesi olarak, 19. yüzyılın büyük bir bölümünde afyon Hindistan'ın en başta gelen ihraç ürünlerinden biri oldu. Örneğin, 1870'ler ve 1880'lerde yaklaşık 5.700 metrik ton başta Çin olmak üzere farklı bölgelere taşındı ve sömürü yöneticileri bunun farklı bölgelerde daha fazla yaygınlaştırılması için İngiltere hükümetine tavsiyede bulundu (Banaji, 2013, s. 9). Örneğin, Thomas Stamford Raffles bu metanın kârlılığını ve yaygınlaştırılması gerektiğini şu sözlerle İngiltere anakarasına iletti:

“Afyon, doğu ticaretinin en kârlı ürünlerinden biridir, tüccarlarımız tarafından da böyle görülmektedir ... bunun ticaretine karşı çıkmak mümkün değildir. Bu nedenle, Malakka'da afyon ithaline genel izin verilmesini ve oradan Borneo'ya ve devletin elinde olmayan tüm doğu bölgelerindeki beklentiye de izin verilmesini tavsiye ederiz” (S. F. Alatas, 2023, s. 56).

Afyonun yanı sıra Bengal körfezi, yoğun, karmaşık ticari faaliyetlerin yapıldığı ve çeşitli metaların alındığı-satıldığı, şirket için önemli bir ticaret noktasıydı. Aynı zamanda, İngiltere için merkezi bir rol oynayan Hindistan sömürsünün ürünleri için yeni pazarlar bulmak ve bu ticaret ağını genişletmekte kolonyal yönetimin başlıca arzuları içerisindeydi (Hussin, 2007). Raffles'a göre bunun için “az uygar” yeni yerler bulunmalıydı:

“İngiliz imalatının olağanüstü ilerlemesi, Hindistan'ın kileri Avrupa pazarından büyük ölçüde dışlamış olduğundan, kalıcı bir talep için yalnızca daha doğudaki kalabalık ve daha az uygar

ülkelere bakabiliriz... Şu anda olduğu gibi sınırlı olan bu ticaretin kaybına yol açacak sonuçlar, açıklama gerektirmeyecek kadar açıktır ve bunun güvenliği ve iyileştirilmesi, sonuç olarak Hindistan imparatorluğumuzun refahıyla yakından bağlantılıdır” (Webster, 2005, ss. 164–165).

Raffles'in bu vurgusu, başta Kalküta merkezli İngiliz firmaları tarafından desteklendi ve Güneydoğu Asya'da yeni kolonyal kapitalizme katkı sağlayacak ticari merkezler oluşturulmaya başlandı. Bu noktada, Malay Yarımadası üzerinde oluşturulan yeni antrepo ticaret merkezleri, hem Hindistan-Çin ticaret yolunun güvenliğini sağlamış hem de İngiliz tüccarlar için yeni ticari faaliyetlerini sürdürecekleri alanlar oluşturmuştur. Son olarak, diğer Avrupalı bir güç olarak Hollanda, İngiltere'nin bölgede önemli bir rakibiydi ve bugün Endonezya bölgesinin önemli bir kısmını sömürgeleştirmişti. Raffles'in ifadesiyle Britanya “hemen Hollanda'nın yanına dükkan” açmalıydı (Chiang, 1963, s. 2). İngiltere ve Hollanda arasındaki bu rekabet 1824 yılında yapılan antlaşmayla¹ düzenlendi. Bu antlaşma kapsamında, Malakka ve çevresindeki bölgeler İngiltere'ye bırakılırken, Hollanda tarafından Singapur'un İngilizlere ait olduğu kabul edildi. Diğer bir ifadeyle, bu antlaşmayla, Malakka boğazının kuzeyi İngilizlerin, güneyi de Hollandalıların sömürgesi oldu (Chiang, 1963, s. 3).

Boğaz Yerleşimleri, serbest ticareti merkeze almaları ve stratejik coğrafi konumları nedeniyle hızlı bir biçimde bölgedeki pek çok tüccarın ilgisini çekti ve bu coğrafi bölgeler hem nüfus ve kentleşme hem de çeşitli ticari aktivite yönüyle çok hızlı bir büyüme yaşadı (Webster, 2005). Örneğin, Penang'a baktığımızda, kuruluşundan hemen sonra 1788 ve 1802 yılları arasında yaklaşık iki bin gemi limanını kullandı ve her ne kadar serbest ticaret denilse de Avrupalının teknik ve askeri gücü nedeniyle bu gemilerin %81'ini (% 66 İngiliz) Avrupalı tüccarlar oluştururken geri kalanını Asyalı tüccarlar oluşturuyordu (Hussin, 2007, ss. 73–74). Genellikle bu gemiler başta afyon, kumaş, tütün, yağ, pirinç ve biber gibi ürünleri Hint alt kıtasından, Çin'den, Sumatra'dan, Bombay'dan, Korremendal'dan, Malay Yarımadası'ndan vs. getirirken, bu ürünler farklı bölgelere yeniden ihraç ediliyordu (Hussin, 2007, s. 91). Bu uluslararası ticaret ağının büyümesi ve Boğaz Yerleşiklerinin İngiliz kolonyal kapitalizmi için artan önemi dolayısıyla, 1867 yılında bir Kraliyet Kolonisi olarak doğrudan Londra Sömürge Ofisi (London Colonial Office) tarafından kontrol edilmeye başlandı.

1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla, Asya ve Avrupa arasında gemi yolculuğunun mesafesi kısalmış ve bu bölgelerin küresel kapitalizme daha fazla entegre olması sağlanmıştır (Drabble, 2019). Bu sebeple yeni finans altyapıları bu Boğaz Yerleşimlerinde kurulmuş; Mercantile Bank, Chartered Bank, Hong Kong ve Şangay Bankacılık Şirketi gibi pek çok finans kurumu, İngiliz ticari çıkarlarını destekleyecek bir biçimde faaliyet göstermeye başlamıştır (Drake, 2020). Özellikle, kalay ve kauçuk ürünlerine artan küresel talep hem Boğaz Yerleşimlerinin önemini korumasını hem de İngiliz sömürgeciliğinin Malay Yarımadası'nın iç bölgelerine kadar yayılmasına neden olmuştur.

Pangkor Antlaşması ve Kolonyal Kapitalizmin Genişlemesi

Kalay madenlerinin küresel kapitalizm için daha önemli hale gelmesiyle Boğaz Yerleşimleri ile Malay Yarımadası'nın iç kısımlarındaki ticari ilişki daha karmaşık ve yoğun bir hal almaya başladı. Bu karmaşık ilişkiyi daha etkili biri biçimde idare

¹ Londra Antlaşması olarak da adlandırılan bu antlaşma modern Malezya ve Endonezya'nın sınırlarının çizilmesinde de önemli bir dönüm noktası olmuştur.

edebilmek, emek gücünü kontrol edebilmek ve özellikle İngiltere’de hızla büyüyen kalay levha endüstrisi için üretimi arttırmak amacıyla İngiltere sömürgecilik faaliyetlerini Malay Yarımadası’nın iç kısımlarına kadar genişletti. Bu bağlamda 1874 yılında Andrew Clarke ve Perak sultanı Abdullah arasında imzalanan Anglo-Perak Pangkor Antlaşması Malezya tarihi için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Benzer antlaşmalar 1875 yılında Selangor, 1888 yılında Pahang ve 1889 yılında Negeri Sembilan sultanları ile sömürü yöneticileri arasında imzalanmıştır. İngilizler, halihazırda var olan “Kerajaan”² sisteminin kaldırılmasının maliyetli olacağını düşündüklerinden, mevcut sistemde sultanların konumunu koruyan ancak yetki ve gücünü ortadan kaldıran *ikamet sistemini* (residency system) kurmuşlardır. Dönemin önde gelen sömürge yöneticilerinden Frank Swettenham’ın ironik ifadesine göre, kendi çıkarlarından daha ziyade, yerliye “iyi yönetimin ve aydınlanmış politikanın yararlarını öğretmek” için bu model tercih edilmişti (Andaya & Andaya, 1982, s. 172).

Doğrudan olmayan bir yönetim sistemi olarak adlandırılan bu sistem aslında İngiliz danışmanın (ikamet edenin veya tavsiye verenin) yürütme yetkisini antlaşma metinlerinde, ‘din ve adetler’ hariç çok geniş bir alan içinde tanımlıyordu. Örneğin, Pangkor Antlaşması’nın 6. maddesine göre “Sultan, sarayına atanacak ve Malay dini ve gelenekleriyle ilgili konular dışında, tavsiyesine başvurulacak ve buna göre hareket edilecek olan, *Resident* olarak adlandırılacak bir İngiliz görevlisini kabul eder ve ona uygun bir ikametgah sağlar” ifadesi yer alırken; ayrıca gelirlerin ve vergilerin toplanmasında yapılacak her düzenleme bu *Resident*’ın tavsiyesi içinde düzenlenmeli ifadesi aynı antlaşmada yer almaktaydı (*Engagement Entered into by the Chiefs of Perak at Palau Pangkor*, 1874). Diğer bir örnek olarak, Pahang Antlaşması metninde, Pahang Racasının herhangi bir diğer devletle sömürge yönetiminin bilgisi (izni) olmadan bir antlaşmaya katılamayacağı ifade ediliyordu:

“Pahang Racası kendi adına Majestelerinin hükümetinin bilgisi ve onayı olmadan herhangi bir yabancı devletle herhangi bir antlaşma yapmayacağını ya da herhangi bir yerli devletin yönetim politikasına müdahale etmeyeceğini taahhüt eder.... Ayrıca, Majesteleri Raja ile herhangi bir yabancı devlet arasında siyasi yazışmalar için bir fırsat doğarsa, bu yazışmaların Majestelerinin dış ilişkilerinin rehberliğini ve kontrolünü devrettiği Majestelerinin hükümeti aracılığıyla yürütüleceği konusunda mutabık kalmıştır” (akt. Noor, 2016, ss. 191–192).

Kısacası, bu antlaşmalar sömürge yöneticilerine önemli bir politik güç sağlarken, aynı zamanda Malay Yarımadası’nın İngilizlerin ekonomik çıkarları doğrultusunda daha sistematik sömürülmesine ortam sağlıyordu. Diğer bir ifadeyle, yeni formda iş bölümleri, sosyal hiyerarşiler ve kurumlar yoluyla sömürgeleştirilmiş mekânın hızla kapitalist üretim ağının bir parçası kılınması bu maddelerle kolaylaşıyordu.

Bu dönüşüm, özellikle Malay Yarımadası’nda kendini küresel kapitalizmin ihtiyaç duyduğu kalay ve kauçuk üzerinden gösterdi. Bu iki ürünün Malay Yarımadası’nı nasıl dönüştürdüğünü ifade etmeden önce, bu iki ürünün kendi dönemlerinde küresel kapitalizm için rolünü anlamak önemlidir. Öncelikle, kalay bugün konserve ürünleri dediğimiz bir gıda koruma yöntemi olarak hem İngiltere’de hem de Amerika’da 19. yüzyılın ilk yarısında yaygınlaşmıştır. Bir İngiliz tüccar olan Peter Durand, 1810 yılında

2 Malay politik kültürünün merkezini teşkil eden Kerajaan sistemi, tebaası için sorgulanamaz bir politik, ahlaki ve dini gücü elinde bulunduran Raja’nın merkezi öneme sahip olduğu ve onun varlığıyla şekillenen yönetim biçimini ifade eder (Milner, 2005).

kalay kaplı tenekeleri kullanarak yiyecek muhafaza etmek için patent aldı ve İngiliz Ordusu ve Kraliyet Donanması'na konserve etler satarak hızlı bir zenginleşme elde etti (McIntire, 2024). Aynı yıllarda Robert Ayars tarafından kalay kaplı dövme demir kutular etlerin, sebzelerin ve meyvelerin korunması için New York'ta fabrikada üretilmeye başlandı. 1825 yılında Thomas Kensett ve Ezra Daggett tarafından bu üretim süreci hem teknik hem de alan olarak genişletildi. Ancak kalay için asıl talep patlaması, 1861 yılında başlayan Amerika iç savaşında yaşandı. Savaş sırasında askerlerin bozulmayan gıdaya duydukları ihtiyaç, satışları bu yıllarda altı kat arttırdı (Geoghegan, 2013).

Benzer şekilde, kauçuk Amerikan otomobil sanayisi için 19.yüzyılın sonlarına doğru önemli bir hammaddeye dönüşmüştür. Özellikle kauçuğun sahip olduğu esneklik, dayanıklılık ve belli kimyasallar karşısında gösterdiği direnç onun başta lastik olmak üzere otomobil üretim sürecinin farklı alanlarında kullanılmasına neden olmuştur (Hagiwara, 1972). Küresel kapitalizmin bu artan iki hammadde talebi karşısında, Malaya Yarımadası geri dönüşü olmayacak bir şekilde her açıdan derin bir biçimde sömürge yönetimi tarafından dönüştürüldü. Bu dönüşüme bakıldığında, her iki üründe üretim süreçleri için yoğun bir işgücü ve sürecin işletilmesini sağlayacak aracı bir sınıfa ihtiyaç duyuyordu. Bu nedenle sömürü yönetimi kalay madenlerinde ve daha sonra kauçuk plantasyonlarında çalışacak ucuz işgücünü, Çin ve Güney Hindistan'dan Malay Yarımadası'na getirmiştir (Cham, 1977).

Bu demografik değişiminin yansıması, bu iki metanın üretilmesi için önemli bir toprak alanı temizlenmiş, yeni kentleşme alanları ve altyapı kurularak önemli bir ekolojik dönüşümde beraberinde gelmiştir (Kahn, 2012). Örneğin, kalay madeni yataklarına sahip olan Perak ve Kuala Lumpur başta küçük yerleşim bölgeleriyle, Çin ve Hindistan'dan gelen göçmen işçilerle hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Bu süreç çok kültürlü kentsel alanların oluşumunu beraberinde getirmiştir. Örneğin, Perak'ta bulunan ve kalay madenlerinin merkezlerinden biri olan Kinta Vadisi'nde 1874 yılında yaklaşık dört bin Çinli göçmen işçi varken, bu rakam 1889 yılına kadar 45.000'e yükselmiştir. Sadece Perak ve Selangor eyaletlerine 1880'ler ile 1900'lar arasında bir buçuk milyon Çinli göçmen işçi gelmiştir. Bu göç dalgasıyla, o yıllarda Kinta Vadisi yarımadaının en kalabalık bölgesine dönüşmüştür (Francis, 1988, ss. 2-9). Aynı şekilde, Kuala Lumpur'un nüfusu 1880 yılında sadece üç bin iken bu rakam 1920'lere gelindiğinde yüz bine ulaşmış ve modern bir ekonomik merkeze dönüşmeye başlamıştır (Fischer, 2008, s. 14).

Vasıfsız işgücüne ek olarak, Boğaz Yerleşimlerinde yaşayan pek çok Çinli tüccar, kalay madenlerine çeşitli yollar kullanarak yatırım yaptı. Bu sebeple küresel kapitalizmin ihtiyaç duyduğu bir meta olarak kalay sadece yoğun bir ucuz işçi sınıfı değil, aynı zamanda yeni bir orta ölçekli zengin sınıfın doğmasına neden oldu. Bu ekonomi politikası sömürge yöneticilerinin de temel politikalarından biri oldu. Örneğin, İngiliz Malaya'sında üst düzey bir devlet memurunun ifadesiyle:

“İngiliz Danışmanların genel politikası... Avrupalı, Çinli ve diğer ülkelerden sermaye çekmek; Çinli, Hintli ve diğer işçilerin göçünü teşvik etmek; eyaletlerin maden ve tarım kaynaklarının geliştirilmesine yardımcı olmak olmuştur” (akt. Francis, 1988, s. 9).

Kalay madeni yatırımlarında Avrupalı ve Çinli tüccarlar genellikle, *towkay lombong* adı verilen araçlar üzerinden bu yatırımı gerçekleştirdiler. *Towkay lombong*, yeni açılan kalay madeni için gerekli işgücünü temin eder, bir veya birden fazla madenin

işletilmesini sağlardı. Yatırım yapan kapitalist tüccar, faiz ve ana parayı almanın yansıra, üretimin onda birine de sahip olurdu ve üretimin geri kalanını piyasa değerinin altında satın alırdı (Burns, 1982, s. 166). Daha önce de belirtildiği gibi, madenler emek-yoğun bir üretim gerektirdiğinden, iş gücü madenin işletilmesinde en maliyetli alanı kaplıyordu. Ancak *truck* sistemi verilen ödeme yöntemiyle vasıfsız işçiler, erime işlemi de dahil olmak üzere, bütün işlem (yaklaşık altı ay) bittikten sonra ücretini alırdı. Bu süre zarfında vasıfsız işçiye sağlanan erzak ve diğer yardımlar, ödemesinden düşürülürdü (Burns, 1982; Francis, 1988).

Aslında bu ödeme sistemi, sadece sermaye sahibi tüccarın küçük maliyetle maden ocaklarına yatırım yapmasını sağlamadı, aynı zamanda kolonyal kapitalist ekonomi içinde bir aracı olan *towkay lombong* (maden patronu)un sermayesini arttırmasında önemli rol oynadı. *Towkay lombong*, vasıfsız işçiye yüksek faizle afyon satmış ve çoğunluğu bekar erkeklerden oluşan bu vasıfsız Çinli işçi gruplarının bir kısmı maaşlarının önemli bir kısmını faiz miktarıyla beraber afyona harcamıştır (Francis, 1988, s. 9). Kısacası, güvencesiz, aracıya bağımlı olan ve afyona alıştırmış vasıfsız Çinli işçiler bir yandan bu kalayın üretimin bir parçası olurken, öte yandan bu sistem farklı biçimlerde sermaye biriktiren ve zenginleşmeye başlayan yeni bir sınıfta doğurmuştur.

İhracat odaklı sömürü ekonomi politikasının diğer ana metası kauçuğun gelişimine bakıldığında, kauçuk bölgeye ilk kez Henry Nicholas Ridley'in girişimiyle 1877 yılında Singapur'da bulunan botanik bahçesine ekilmiştir. Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi Amerika otomobil sanayisinde meydana gelen gelişmeler kauçuğa talebi arttırmış ve 20.yüzyılın başında yaklaşık yarım kilosu 1,30 dolar olan kauçuk fiyatı, 1910 yılında 5,50 dolara yükselmiştir (Hagiwara, 1972, s. 252). Bu artan ticari değer, İngiliz tüccarlarının hızlı bir biçimde bu alana yatırım yapmasına neden olmuş, sömürge toprağı bu meta için hızlı bir biçimde dönüştürülmüştür. Örneğin, Malay Yarımadası'nda kauçuk ekili alan 1877 yılında sadece 350 dönüm iken, 1914 yılında bu rakam 20.000 dönüme yükselmiş ve 1940 yılına gelindiğinde 2 milyon dönümlük bir alan kauçuk ekiminin bir parçası olmuştur. Bu hızlı dönüşüm, Malay Yarımadası'nı 1930'lar boyunca dünyanın en fazla kauçuk üreten merkezi haline getirmiştir (Narayanan, 2024).

Bu süreç tıpkı kalay madeni gibi ekim için toprağın temizlenmesi, ayıklanması ve ekimin yapılması gibi yoğun bir işgücü gerektiriyordu. Bu işleri yapmak üzere ekseriyetle Güney Hindistan'dan Tamil topluluğı bölgeye getirildi. Ayrıca, tıpkı kalay madenlerinin Selengor ve Perak eyaletlerinde kentleşmeye yapmış oldukları katkıya benzer bir biçimde, bu büyük plantasyonlar yeni kentsel alanların oluşmasına neden oldu. Örneğin, Kedah eyaletinin güneyinde yer alan Sungei Petani bölgesinin nüfusu kauçuk plantasyonu nedeniyle 4,500 kişiye yükselmiş ve bu artan nüfusla beraber okul, hastane, posta ofisi ve kauçuğun Boğaz Yerleşkelerine aktarılmasını sağlayacak olan altyapı inşa edilmiştir (Lees, 2021).

Kısacası, kalayın ve kauçuğun tarihi bir sömürge alanının nasıl küresel kapitalizm için ve onun bir parçasına dönüştürüldüğünün hikayesini sunmaktadır. Bu süreçte yerlinin neye ihtiyaç duyduğu bütünyle göz ardı edilmiş, sömürenin kendi çıkarını ve kârını maksimize etmek amacıyla kurduğu sistemde, sömürü alanının demografisi, ekolojisi, ekonomisi ve politikası geri döndürülemez bir biçimde dönüştürülmüştür. Aynı şekilde bu küresel entegrasyon, batının veya küresel kapitalizmin yaşadığı her krizin göçmen işçilere yansımalarına ve onların daha da yoksullaşmalarına neden olmuştur. Örneğin, Birinci Dünya Savaşında kauçuk ve kalay üretimi İngiltere tarafından sınırlandırılmış, ürünlerin satışı 'düşman' eline geçmemesi için lisans verilmeye

başlanmıştır. Benzer şekilde, Büyük Buhran ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında kalay ve kauçuk üretimi durma noktasına gelmiş, Malay Yarımadası'nda önemli bir işsizlik ve ekonomik kriz yaratmıştır (Drabble, 2019; Francis, 1988). Ayrıca, gelen göçmen Çinli ve Hintli topluluklarla beraber çok etnik yapıları bir mekân içerisinde kendi ekonomik çıkarları için sömürü yönetimi, iş bölümünde 'böl ve yönet' taktiğini uygulamış ve bundan yerli Malay topluluğu çok önemli anlamda etkilenmiştir.

Kolonyal Kapitalizmin Malay Topluluğuyla Kurduğu İlişki

Sömürülen toprağın, sömürenin kendi çıkarı doğrultusunda yeniden düzenlenmesi ve bu sömürüyü katmanlaştıracak işgücünün göçüne ek olarak, kolonyal kapitalizm yerli Malay topluluğunu hem söylemsel hem de günlük hayat pratikleri açısından dönüştürmüştür. Sömürge öncesi Malay Yarımadası'nda *kampung* (köy), Malay tebaanın ikametgâh ve ekonomik üretim mekânı olarak merkezi bir öneme sahipti. Genellikle kan bağıyla birbirine bağlı olan köy ahalisi, arazinin temizlenmesinden alt yapı hizmetlerine kadar imece usulüyle çalışmakta ve emekleri, artı üretimin birincil kaynağını teşkil etmekteydi (Sundaram, 1986). Kolonyal kapitalizmin alanı dönüştürmeye başladığı ilk yıllarda sömürge yönetimi, tebaanın madenlerde ve plantasyonlarda çalıştırılmasını talep etmiş olsa da tebaanın önemli bir kısmı yerleşik yaşamlarını ve bildikleri ekonomik faaliyetleri bırakıp zorlu üretim şartları altında ucuz işgücü olmaya yanaşmadı.

Syed Hussein Atlas'ın Tembel Yerli Miti (*The Myth of the Lazy Native*) adlı çalışmasında açık bir biçimde gösterdiği gibi sömürge yöneticileri bu durum karşısında, ucuz işgücünün bölgeye getirilmesini, yerli topluluğun neden eğitilmesi(!) (sömürülmesi) gerektiğini ve sömürenin neden orada olduğunu meşrulaştırmak için tembel yerli anlatısını inşa etmeye başladılar. Bu bağlamda, Raffles'a göre Malay'ın önde gelen özelliği yiyecek pirinç bulduktan sonra onu kimsenin çalıştıramayacağıyken, Swettenham göre her sınıftan Malay'ın en temel özelliği "çalışma karşısında duyduğu isteksizlikti" (Atlas, 2018, s. 44). Bu tembellik anlatısı, aslında bir söylem stratejisi olarak kapitalist söylemin yeni 'makbul' olanın kim olduğunu inşa etme çabasıydı. Diğer bir ifadeyle, kendi kapitalist üretim formunun 'makbul' oluşunu çeşitli güç formları kullanarak yayma girişimiydi. Çalışmak, artık piyasanın bir parçası olduğunda anlamlıyken bunun içinde üretken olmayan bireyler ve toplumlar eğitilmesi ve dönüştürülmesi gereken tembellerdi. 'Üretken' olan artık 'üretmeyi' başaramayanı, gönülsüz olanı bunun bir parçası kılmalıydı. Üretmeye isteksiz veya kabiliyeti olmayan bunu içselleştirdiğinde sömürenin yaptığı şeyin bir 'ilerleme' ve 'özgürleşme' olduğu anlaşılacak ve sömüren güç bir mentora ve rehbera dönüşecekti.

Yeni gelen ucuz işgücüyle birlikte, bu işgücünün gıda tedariği meselesi sömürü yönetimi için önemli bir mesele haline geldi ve pirince olan ihtiyaç önemli ölçüde arttı. Bu sorunu çözmek için Burma ve Tayland üzerinden pirinç ithal edilse de, yaşanan döviz kaybı ve stratejik bir üründe dışa bağımlılık kolonyal kapitalizm için kaygıya neden oldu (Kratoska, 1982, s. 282). Bu noktada kolonyal kapitalizm, bir yanı sıra "tembel yerli" mitini sürdürmeye devam ederken, ilk yıllarda uyguladığı stratejiyi değiştirerek Malay topluluğunun köylerde kalmasını ve pirinç üretmesini teşvik etti; hatta bunun için bir takım yasal düzenlemeler kullandı. Toprak üzerinde yapılan düzenleme bunun önemli örneğiydi. Kolonyal öncesi dönemde toprak, sultana ait olarak kabul edilirken Malay köylüsü için de temel üretim aracıydı. Ancak kolonyal dönemde, metalaştırılan toprak, alınan-satılan ve sömürenin kolay erişebildiği bir metaya dönüştü. Aynı zamanda, bir takım yasal düzenlemelerle toprağın kimler tarafından satın alınabileceği ve üzerinde ne

yetiştirileceği yasal olarak düzenlenmeye çalışıldı. Örneğin, 1913 tarihli Malay Rezervasyon Yasası, Malayların Malay olmayanlara toprak satışını yasaklarken, ardından gelen yasal düzenlemeyle Malay rezervasyon topraklarında kauçuk üretimi yasaklanmış ve 1917’de Pirinç Arazisi Kanunuyla bu topraklarda pirinç ekimini teşvik edecek düzenleme yapılmıştır. Bir diğer ifadeyle, Malay’ın pirinç üretimini engelleyecek durumlar karşısında yasal önlem alınmış, kauçuğun önemli bir meta ve pirinçten daha kârlı bir meta olması karşısında belirli Malayların kauçuk üretimi engellenmeye çalışılmıştır (Khalid, 2021).

Drabble (2019)’ın ifadesiyle “yetkililer, Malayların, Avrupalılar tarafından köy yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak görülen pirinç ve meyve ağaçları gibi atalarından kalma arazilerini Malay olmayanlara satışlarına ve küçük toprak sahiplerine uygun olmadığını düşündükleri ticari bir ürün olan kauçuğun üretilmesinden hoşnut değildi”. Ayrıca, kolonyal kapitalizm ikili vergi sistemi uygulayarak, yerlinin ekim alanından daha fazla vergi alırken, Avrupalılar daha az vergi veriyordu. Bu durum, çok küçük bir istisna dışında, Malayları kırsalda başta pirinç olmak üzere tarımsal ekonomik aktiviteyle uğraşan ve kapitalist sermaye birikiminin uzağında konumlanan bir topluluğa dönüştürdü.

Kolonyal kapitalizm, ‘böl ve yönet’ taktiğini sadece farklı etnik gruplar arasındaki iş bölümü üzerinde göstermemiş, aynı zamanda uyguladığı eğitim politikalarıyla da Malay topluluğu arasında yeni bölünmeler yaratmıştır. Bu noktada Malay aristokrasi sınıfı ve köylü sınıfına farklı eğitim kurumları oluşturulmuştur. Örneğin, Swettenham’a göre Malay köylü sınıfına verilecek eğitimin temel amacı sadece onları daha iyi çiftçi veya balıkçı yapmaktır. Bundan daha fazla bir bilgi veya entelektüel donanım onların gözünde gereksiz ve hatta sistemleri için bir tehdit olarak görülmüştür. Bunun en açık göstergesi İngilizce öğretme meselesi üzerinde şekillenen söylemde gözlemlenebilir. Sömürü yönetimi, İngilizce öğrenimini bir statü meselesine dönüştürmüş ve bu dilin sadece sınırlı bir yerli nüfusun (İngiliz Malaya’sı özelinde genel de Malay aristokrasisi) öğrenmesi gerektiğini savunmuştur. Kolonyal kapitalizm döneminde İpoh’da İngilizce yayınlanan *The Times of Malaya*’ya göre, Malayların yüksek öğretim alması “ellerine bizi yok etmeye çalışabilecekleri entelektüel bir silah vermek” olarak ifade edilirken (Koh, 2007), Swettenham’ın yıllık raporunda köylü nüfusun çocuklarının bu dili öğrenmesi bir tehlike olarak ifade edilir;

“Korunulması gereken bir tehlike de İngilizceyi ayırım gözetmeksizin öğretmektir. Birkaç okul dışında İngilizce iyi öğretilemez ve tarım nüfusunun çocuklarına, çok azı hariç hepsine hayati görevlerine uygun olmayan ve onları el emeği gibi herhangi bir şeyden hoşnutsuz kılacak bir dilin kayıtsız bilgisini vermeye çalışmanın hiç de tavsiye edilebilir olduğunu düşünmüyorum” (akt. Yahya, 1994, ss. 49–50).

Bu söylemlerin eğitim kurumlarına yansımaları, 1905 yılında Malaya’nın Eton’u kabul edilen Kuala Kangsar’da yer alan ve İngilizce eğitim veren Malay Koleji’nin kurulması ve genellikle Malay aristokrat ailelerin erkek çocuklarına burada eğitim verilmesiyle somutlaşmıştır. Buradan mezun olanlar genellikle devlet hizmetlerinde çalışmaya başlamıştır (Cham, 1977). Diğer bir ifadeyle, sömürü yönetimi kendi kurmuş olduğu sistemi daha uzun soluklu kılmak adına İngilizce bilen ve çoğunun eğitimlerine İngiltere’de devam ettiği yeni bir yerli yönetici sınıfını kendi çıkarlarını gözeterek yetiştirmiştir. Bu sınıf, sömürü sisteminin kurumlarını, yasal düzenini ve kapitalist yönetim anlayışını içselleştirmede, sürdürmede ve yaygınlaştırmada önemli bir rol

oynamıştır³. Aynı zamanda, Malay köylü çocukları için yerli okullar kurulmuştur. Swettenham'ın ifadelerine benzer şekilde, 1920 yılında Malaya'da eğitimden sorumlu sömürü yöneticisinin ifadesiyle bu okulların amacı “balıkçının ya da köylünün oğlunu, babasından daha zeki bir balıkçı ya da köylü haline getirmek ve aldığı eğitim sayesinde hayattaki yerinin çevresindeki yaşam biçimine nasıl uyduğunu anlamasını sağlamak” olmalıdır (Yahya, 1994, s. 50).

Bu okulların en önde geleni, Sultan İdris Eğitim Koleji olmuş ve Malay Yarımadası'nın farklı kırsal bölgelerinden gelen öğrenciler Malay dilinde burada eğitim alarak, döndükleri köylerinde öğretmenlik yapmışlardır (McIntyre, 1973, s. 77). Kısacası, kolonyal kapitalizm, kendi çıkarını maksimize etmeye uygun bir eğitim sistemi inşa etme çabasına girmiş ve kendi sistemine zarar verecek bir entelektüelliğin yaratılmasını eğitim siteminde engellemeye çalışmıştır. İngilizce ve belli okulları önemli bir statü göstergesi içinde inşa ederek, sömürü düzeninin üretmiş olduğu bilgiyi içselleştiren yeni bir yerli sınıf yaratmayı da bu sistem içinde amaçlamıştır. Ayrıca, sömürü yönetimi sömürdüğü toprak üzerinde eğitime çok kısıtlı bir bütçe ayırmıştır. Örneğin, daha önce de ifade edildiği gibi kalay madenleri noktasında en zengin bölgeye sahip ve sömürü yönetiminin en önde gelen sermaye birikim noktalarından biri olan Perak eyaletinde, devlet gelirlerinin sadece %1.25'i 1895 yılında Malay okulları için harcanmıştır (Roff, 1965).

Okullarda kullanılan ders kitapları, sömüren ‘beyaz adam’ın sömürdüğü topraklara nasıl mutluluk getirdiğini açıklayan kısa hikâyeler barındırıyordu. Bu metinler, sadece beyaz adamın sömürgeci yüzüne “eğiten”, “kalkındıran” ve “barışı getiren” sahte maskeler yerleştirmiyor; aynı zamanda ve daha da önemlisi ‘beyaz adam’ tarafından getirilen (kapitalist) kalkınmanın ve gelişmenin yerli tarafından içselleştirilmesini sağlıyordu. Örneğin, sömürge eğitimcisi olan R.O. Winstedt tarafından kaleme alınan kısa hikâyede, Gula adlı yerli bir karakterin ağzından ‘beyaz adamın’ Malay yarımadasına getirdiklerini şöyle ifade ediyordu:

“Evet, Dato, diye güldüm, 'ama eski düzen çok değişti, değil mi? Raja bugün buraya bir otomobille geldi; siz trenle geldiniz. Torununuz benimle İngilizce konuşuyor. Beyaz adamın getirdiği huzurlu yaşam yorgun bir ihtiyara çok tatlı geliyor...gençler de günün yeniliklerinden hoşlanıyor. Dediğiniz gibi, torunlarım çok daha zekiler, İngilizce konuşuyorlar, iyi para kazanıyorlar ve kauçuk işinden babamın sahip olduğundan çok daha fazla para kazanıyorlar.” (akt. Koh, 2007).

Malaya Cambridge ders kitabında yer alan diğer bir ifade de Thomas Stamford Raffles'in katkılarıyla İngiltere'nin ‘himayesine’ giren Malay Yarımadası'nda artık “kölelik, serflik, korsanlık, tecavüz - o eski toprakların en kötü sefaletleri, vahşilikleri” ve “ölümcül *kris*⁴ gücü” ortadan kaldırılmış, bunun yerine “kalay madenleri açılmış ve kauçuk plantasyonları kurulmuştur ve Malaya'nın maddi gelişimi dünyanın ekonomik harikalarından biri olmuştur.” (akt. Koh, 2007). Kısacası ‘beyaz adam’ geçmişin bozulmuşluğunu ve kirlenmişliğini kendi çıkarları çerçevesinde kurmuş olduğu kolonyal kapitalizmle ‘barışa ve huzura’ çevirmiştir.

3 Bu yerli elitler Malezya'nın politik bağımsızlık sürecinde ve sonrasında sömürü düzeninin belli düzenlerini devam ettirmesinde etkili olmuşlardır. 1980'lerin başına kadar Malezya, İngiltere üniversitelerinde eğitim almış ve daha batı merkezli düşünen başbakanlar tarafından yönetilmiştir.

4 Geleneksel asimetrik Malay hançeri olan kris burada sömürü öncesi siyasi gücü ifade etmektedir.

İkinci Dünya Savaşı döneminde, 1941 yılının sonlarından 1945 yılına kadar Malay Yarımadası Japonlar tarafından işgal edilse de, 3 Eylül 1945 tarihinde İngilizler geri dönerek sömürü faaliyetlerini sürdürmüştür (Abd Rahim, Mustaffa, Ahmad ve Lyndon, 2013, s. 39). Savaş sonrası ciddi hasar alan İngiltere ekonomisinin toparlanması için sömürgelerin ekonomik olarak daha etkin bir biçimde sömürülmesi amaçlanmıştır. Diğer bir ifadeyle, önemli ölçüde güç kaybeden savaş sonrası ekonomin yükü sömürgelerden gelen paralar üzerine yüklenmiştir. Örneğin, Malaya'nın ihracata dayalı ekonomisi 1951 yılında yaklaşık 400 milyon dolar üretim gerçekleştirmiş, ancak bu gelirin %83'ü, İngiltere'nin savaş sonrası ekonomisini yeniden inşa etmek amacıyla oluşturulan sterlin havuzuna aktarılmıştır (Khalid, 2021). Her ne kadar Malezya 1957 yılında siyasal bağımsızlığını kazanmış olsa da yeni-sömürge ilişkileri 1970'lerin başlarına kadar yabancı şirketler ve Dünya Bankası tarafından şekillendirilen ekonomi politikaları aracılığıyla devam etmiştir.

Sonuç

Kolonyal kapitalizm bugünkü Malezya'yı her boyutuyla dönüştüren bir etki yaratmış; sınırlarını, demografik yapısını, yasal düzenini, epistemolojik anlayışını ve yerlinin kendini tanımlama biçimini geri döndürülemez bir biçimde dönüştürmüştür. Daha da önemlisi, kalkınma ve insanın ekonomik eylemlerinde "makul" ve "kabul edilebilir" olanın sınırlarına dair uzun soluklu bir bilginin tohumlarını, sömürü toprağı üzerine çeşitli söylemler ve bunları destekleyen kurumlar aracılığıyla ekmıştır. 1957 yılında ülke bağımsızlığını kazansa da bu içselleştirme ve inşa edilen mevcut kalkınma anlayışı, güçlü bir sorgulamanın parçası kılınmamıştır. Malezyalı siyaset bilimci Farish Noor'un bölgedeki kolonyal kapitalizmin etkilerini ifade eden kelimeleriyle:

“Hâlâ 19. yüzyılın uzun gölgesinde yaşıyoruz. Kalkınma modelimiz, sermaye güdümlü kalkınma mantığına dayalı bir modele dayanırken; kalkınmanın birincil itici gücü sermaye olmadan gelişmiş bir ülke olamama fikrini içeriyor. Tüm bunlar 18. yüzyıldan günümüze kadar gelen sömürgeci kapitalist hegemonyanın yansımalarıdır. Yani bu, 300 yıldan daha uzun ömürlü bir mantıktır. Dolayısıyla bu mantığı değiştirmek kolay değil ama işe bazı sorular sorarak başlamalıyız. Bu seviyeye nasıl geldik? Tarihimizde bizi bu noktaya getiren faktörler nelerdir?” (Noor, 2021, s. 144)

Ekonomik açıdan bakıldığında, Malezya siyasal bağımsızlık kazandıktan sonra bile 1971 yılına kadar yeni-sömürgeci etkiyi yabancı şirketler üzerinden yoğun bir biçimde hissetmiştir. Örneğin, 1971 yılında Malaylar ve diğer yerli topluluklar (*orang asli*), ülke nüfusunun çoğunluğunu oluşturmalarına rağmen, genel ekonomi içerisindeki payları sadece % 2.4 iken yabancı şirketlerin sahip olduğu ekonomideki toplam pay % 63,3 olmuştur (Hamid, 1998, s. 106). Bunun da ötesinde, ülke 1970'lerin sonuna kadar ekonomik olarak kauçuk ve kalay üretimine bağımlı kalmıştır. Kolonyal kapitalizmin yaratmış olduğu coğrafi eşitsizlik ise kendini günümüze kadar taşımıştır.

1971 yılında, kolonyal kapitalizmin yarattığı etnik gruplar arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak için Yeni Ekonomi Politikası uygulanmaya koyulsa da küresel kapitalizmin izleri ve ihracat-temelli kapitalist kalkınma daha da güçlenerek devam etmiştir. Diğer bir ifadeyle, Malezya, “kalkınmış” olanı (eski sömüren) büyük bir arzuyla takip ederek, bu unvanı kendisi de almak için gönüllü bir şekilde dönüşmüştür. Artık niceliğin hükümranlığı sadece ekonomide değil piyasayla ilişkiye zorlanmış siyasette, dinde, kültürde kendini göstermiş; ekonomik olmayan faktörler, ekonomik olanı

kutsamak adına dönüştürülmeye başlanmıştır. Kısacası, yerli artık “gelişmemişliğine” dair suçunu içselleştirmiş, uluslararası örgütlerin kulaklarına her gün fısıldadığı sözcüklerle, “gelişmenin” çarelerini canhıraş aramaktadır. Syed Hussein Alatas'ın (1974) kavramsallaştırmasıyla, sorgusuz ve eleştirmeksizin kolonyal kapitalizmi taklit eden ve aynı yöntemi kullanmaya devam eden, kendinde olanı da onun için dönüştüren bir “tutsak zihin” kolonyal kapitalizmin bugüne en güzel yansımasıdır.

Kaynakça

- Abd Rahim, M. H., Mustaffa, N., Ahmad, F., & Lyndon, N. (2013). A "memoryscape" Malayan Union 1946: The beginning and rise of modern Malay political culture. *Asian Social Science*, 9(6), 36.
- Alatas, M. (2023). The midlife of an idea: Syed Hussein Alatas' *Captive mind* after fifty years. İçinde D. J. Byrd & S. J. Miri (Ed.), *Syed Hussein Alatas and critical social theory: Decolonizing the captive mind*. Brill.
- Alatas, S. F. (2023). Alatas on colonial and autonomous knowledge. İçinde D. J. Byrd & S. J. Miri (Ed.), *Syed Hussein Alatas and critical social theory: Decolonizing the captive mind*. Brill.
- Alatas, S. H. (1974). The captive mind and creative development. *International Social Science Journal*, 26(4).
- Alatas, S. H. (2018). *The myth of the lazy native: A study of the image of the Malays, Filipinos and Javanese from the 16th to the 20th century*. Strategic Information and Research Development Centre.
- Al-Attas, S. M. N. (1993). *Islam and secularisation*. Kuala Lumpur: International Institute of ISTAC.
- Ali, S. H. (1964). *Social stratification in kampong Bagan: A study of class, status, conflict and mobility in a rural Malay community*. Singapore: Malaysia Printers.
- Andaya, B. W., & Andaya, L. Y. (1982). *A history of Malaysia*. Macmillan Press.
- Banaji, J. (2013). Seasons of self-delusion: Opium, capitalism and the financial markets. *Historical Materialism*, 21(2), 3-19.
- Burns, P. L. (1982). Capitalism and the Malay states. İçinde H. Alavi, P. L. Burns, & D. McEachern (Ed.), *Capitalism and colonial production* (ss. 159-179). Routledge.
- Cham, B. N. (1977). Colonialism and communalism in Malaysia. *Journal of Contemporary Asia*, 7(2), 178-199.
- Chiang, H. D. (1963). *A history of Straits Settlements foreign trade 1870–1915* 1870-1915 [Yayınlanmamış doktora tezi]. Australian National University.
- Clifford, H. C. (1879). A journey through the Malay States of Trengganu and Kelantan. *The Geographical Journal*, 9(1).
- Cohn, B. S. (2021). *Colonialism and its forms of knowledge: The British in India*. Princeton University Press.
- de Micheaux, E. L. (2022, Mayıs 19). *British Malayan capitalism, 1874–1957: An economic-historical perspective*. <https://www.ehm.my/publications/articles/british-malayan-capitalism-1874%E2%80%931957-an-economic-historical-perspective> (Erişim Tarihi: 10.10.2024)
- Drabble, J. (2019, Temmuz 5). *Change in the Malaysian economy circa 1800–1990*. <https://www.ehm.my/publications/articles/change-in-the-malaysian-economy-circa-1800%E2%80%931990> (Erişim Tarihi: 10.09.2024)
- Drake, P. J. (2020, 03). *British banks in colonial Malaya*. <https://www.ehm.my/publications/articles/british-banks-in-colonial-malaya> (Erişim Tarihi: 10.11.2024)
- Engagement entered into by the Chiefs of Perak at Palau Pangkor..* (1874, Ocak 20).
- Fischer, J. (2008). *Proper Islamic consumption: Shopping among the Malays in modern Malaysia*. NIAS Press.
- Francis, L. K. W. (1988). *Beyond the tin mines: Coolies, squatters and new villagers in the Kinta Valley, Malaysia, c.1880–1980*. Oxford University Press.
- Geoghegan, T. (2013, Nisan 21). *The story of how the tin can nearly wasn't*.

- <https://www.bbc.com/news/magazine-21689069>(Erişim Tarihi: 01.02.2025)
- Gliniak, P. (2021). From colonial capitalism to crony capitalism. Historical and institutional determinants of the socio-economic model from the Malaysian perspective. *CXII*, 2(2).
- Hagiwara, Y. (1972). Political culture and communalism in West Malaysia. *The Developing Economies*, 10, 250-266.
- Hamid, A. F. B. A. (1998). *Islamic resurgence in the periphery :a study of political Islam in contemporary Malaysia with special reference to the Darul Arqam movement 1968-1996*. [Yayınlanmamış doktora tezi].Newcastle University.
- Harrison, G. (2020). *Developmentalism: The normative and transformative within capitalism*. Oxford University Press.
- Horvath, R. J. (1972). A definition of colonialism. *Current Anthropology*, 13(1), 45-57. <https://doi.org/10.1086/201248>
- Hussin, N. (2007). *Trade and society in the Straits of Melaka: Dutch Melaka and English Penang, 1780–1830*. NIAS Press.
- Kahn, J. S. (2012). Islam and capitalism in the frontiers and borderlands of the modern Malay world. *Questioning Modernity in Indonesia and Malaysia*, 21-59.
- Khalid, M. A. (2021, Ağustos 3). *Economic inequality in British Colonial Malaya*. <https://www.ehm.my/publications/articles/economic-inequality-in-british-colonial-malaya> (Erişim Tarihi: 10.05.2024)
- Koh, A. (2007, Nisan). *Educating Malayan gentlemen*. Biblioasia. <https://biblioasia.nlb.gov.sg/vol-3/issue1/apr-2007/educating-malay-gentlemen/>(Erişim Tarihi: 19.07.2024)
- Kratoska, P. H. (1982). Rice cultivation and the ethnic division of labor in British Malaya. *Comparative Studies in Society and History*, 24(2), 280-314.
- Lees, L. H. (2021, Kasım 1). *Capacity building and economic development in the small towns of British Malaya*. <https://www.ehm.my/publications/articles/capacity-building-and-economic-development-in-the-small-towns-of-british-malaya> (Erişim Tarihi: 19.05.2024)
- Marx, K., & Engels, F. (1992). *Manifesto of the Communist Party* (D. McLellan, Ed.). Oxford University Press.
- McIntire, T. (2024, Eylül 2). *In the can: Civil War food preservation*. https://www.civilwarmed.org/in-the-can-civil-war-food-preservation/#_ftnref2(Erişim Tarihi: 19.12.2024)
- McIntyre, A. (1973). The 'Greater Indonesia'idea of nationalism in Malaya and Indonesia. *Modern Asian Studies*, 7(1), 75-83.
- Milner, A. (2005). Historians writing nations: Malaysian contests. *Nation-building: five Southeast Asian Histories*, 117-161.
- Narayanan, S. (2024, Mart 7). *South Indian labour in Malayan rubber estates: Profits over people, 1884–1941*. <https://www.ehm.my/publications/articles/south-indian-labour-in-malayan-rubber-estates-profits-over-people-1884%E2%80%931941#:~:text=Rubber%20developed%20quickly%20into%20a,the%20world's%20largest%20producer%20of> (Erişim Tarihi: 19.01.2025)
- Noor, F. A. (2016a). *The discursive construction of Southeast Asia in 19th century colonial-capitalist discourse*. Amsterdam University Press.
- Noor, F. A. (2016b). You are under arrest: Epistemic arrest and the endless reproduction of the image of the colonised native. *South East Asia Research*, 24(2), 185-203. <https://doi.org/10.1177/0967828X16649043>
- Noor, F. A. (2021). Keynote speech: Colonial-capitalism and its impact on natural resources in the colonised world: Ucaptama: Kolonial-Kapitalisme dan kesannya

- terhadap sumber alam di tanah jajahan. *International Journal of Interdisciplinary and Strategic Studies*, 2(3), 139-144.
- Roff, W. R. (1965). *The origins of Malay nationalism, 1900-1941*. [Doktora tezi] The Australian National University.
- Said, E. (2014). *Kültür ve emperyalizm* (N. Alpay, Çev.). Hil Yayın.
- Said, E. (2020). *Şarkiyatçılık* (B. Ülner, Çev.). Metis Yayınları.
- Sartre, J.-P. (1961). *Preface to Frantz Fanon's wretched of the earth*. <https://www.marxists.org/reference/archive/sartre/1961/preface.htm> (Erişim Tarihi: 19.01.2025)
- Sunar, L. (2011). Klasik sosyolojinin şarkiyatçı kaynakları: Marx ve Weber'in karşılaştırmalı bir incelemesi. *İnsan ve Toplum*, 1(2), 29-56.
- Sundaram, J. K. (1986). *A question of class: Capital, the state and uneven development in Malaysia*. Oxford University Press.
- Tarling, N. (2010). Britain, Malaysia and Southeast Asia: Past, present and future. *IJAPS*, 6(1), 77-93.
- Tatar, T. (2011). Sömürgecilik ve kızıl – kara katliam. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 44.
- Ungku Abdul Aziz, U. A. H. (1968). *Agricultural development and economic development in Malaysia*. The Structure and Development in Asian Economies.
- Webster, A. (2005). British export interests in Bengal and imperial expansion into South-East Asia, 1780 to 1824: The origins of the Straits Settlements. *İçinde Development Studies and Colonial Policy* (ss. 149-184). Routledge.
- Xie, H. (2023). The opium wars and capital accumulation. *World Review of Political Economy*, 14(4), 535-554.
- Yahya, Z. (1994). *Resisting conialist discourse*. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

Extended Abstract

This study critically aims to examine the impact of colonial capitalism on the Malay Peninsula (West Malaysia), focusing on the discourses of colonial administrators alongside relevant secondary sources. Central to this analysis is sociologist Syed Hussein Alatas' (2018) conceptualisation of *colonial capitalism*, which serves to distinguish between the form of capitalism that emerged in Europe and the variant constructed by colonial powers in their colonised land. Adopting a qualitative research methodology, this study seeks to render the complex and multidimensional concept of colonial capitalism more concrete and comprehensible by situating it within the historical development of British colonial capitalism in the Malay Peninsula and the discursive formations it engendered. The Industrial Revolution catalysed the expansion of capitalist production relations beyond Europe, extending their influence to non-European societies through colonial enterprises. In this process of colonisation, companies such as the British East India Company, the Dutch Vereenigde Oostindische Compagnie, and *Compagnie française pour le commerce des Indes orientales*, formed through the collaboration of the rising bourgeoisie and colonial states, played pivotal roles in exploiting both the labour and land of indigenous populations. These entities went further by constructing political, social, and economic orders that prioritised the interests of the colonisers, leaving legacies that persisted well beyond the formal end of colonialism. Within this framework, Malaysia was subjected to British colonial capitalist exploitation from the late 18th to the mid-20th century. The Malay Peninsula underwent rapid geographical, ecological, and administrative transformation, primarily centred on the extraction of two key raw materials: tin and rubber. The colonial economy was sustained through the mass importation of cheap labour from China and South India to work in tin mines and rubber plantations, resulting in an ethnic-based division of labour. Discursive strategies were employed to legitimise and perpetuate this system. Binary oppositions such as 'barbarian–civilised' and 'dynamic–static' were deployed, with the indigenous population recoded as indolent and in need of European education and intervention. Concurrently, the colonial institutional order undertook an epistemological construction of norms that shaped everyday life, defining what was deemed 'reasonable' and 'acceptable.' These knowledge practices were subsequently internalised by a local elite, themselves products of colonial educational institutions. The initial sites of transformation under colonial capitalism in the Malay Peninsula were the Straits Settlements—Penang, Malacca, and Singapore—located along the strategic Strait of Malacca. Emphasising free trade and capitalising on their geographic advantage, these settlements attracted foreign traders and experienced rapid economic growth and urbanisation. Following the consolidation of power in the Straits Settlements, British colonial expansion moved inland. This was driven by the need to manage increasingly complex commercial relations, control the labour force, and augment production to meet the demands of Britain's rapidly growing tin plate industry.